

Conferència inaugural:

Donem avui, el tret de sortida a la vuitena jornada de promoció de la Salut i Qualitat de vida per persones amb VIH/SIDA. Aquesta és una de les darreres activitats, de les moltes organitzades al llarg d'aquest 2011, per les ONG Projecte dels Noms, i Gais positius.

Un any, el 2011, en el que es compleixen 30 anys des de que es descrivissin els primers casos d'una malaltia, que s'ha convertit en la pandèmia més important de finals del segle XX .

Vull començar agraint de tot cor, la invitació dels organitzadors d'aquesta trobada. Participar en aquesta inauguració em fa una molt particular il·lusió, i per molts diversos motius, especialment, per compartir amb vosaltres, un dia, en el que a més de recordar totes les persones que volem recordar, heu volgut també fer memòria del que han significat aquests 30 anys.

I ho agraeixo especialment perquè la meva experiència personal viscuda en referència a la SIDA, és la que ha produït un impacte més contundent i profund en la meva vida personal. I no perquè m'hagin mancat emocions fortes i no hagi viscut aventures i moments especialment emocionants, però sens dubte, el que he viscut en relació a la SIDA, ocupa el lloc més rellevant.

Deixeu-me que desgrani tres aspectes de aquest impacte, el científic, el social i el polític.

Comencem pel científic: en aquesta vida quasi res és casual. Acabada la Facultat, va ser un especial interès per la immunologia i l'anatomia patològica, el que em va portar al Servei de Dermatologia de l'Hospital Clínic, un Servei que aleshores, gaudia d'un nivell d'excel·lència en aquests dos

aspectes, especialment en anatomia patològica de la pell, coneixement complementari imprescindible per un diagnòstic dermatològic cert i exacte (el microscopi, és la millor eina, encara avui, per ampliar la mirada del dermatòleg).

Uns anys després, vaig tenir el privilegi d'entrar a formar part del Departament de Medicina Interna de Vall d'Hebron, en un ambient magnífic en el que vaig tenir el plaer de formar part d'un grup de professionals àvids de coneixements, amb els que treballàvem en equip, un equip transversal i alhora jerarquitzat.

A finals del 1981, va ingressar a Vall d'Hebron, un noi jove en estat molt greu, en el que l'alteració més destacable eren uns nòduls a la pell, un Sarcoma de Kaposi. Estirant el fil, a partir del SK vàrem acabar publicant, el març del 1982 a la revista The Lancet, un treball titulat "Sarcoma de Kaposi and toxoplasma gondii brain abscess in Spanish homosexual", aquest, va ser el primer cas conegut de l'Estat, i tot seguit, els francesos publicaven també el seu primer cas.

Pocs mesos abans, el CDC (Centre de Control de malalties americà) havia alertat de la mort de tres joves, per malalties oportunistes, sense motiu aparent que ho justificés. Presentaven en comú, una greu fallida del seu sistema immunitari, es destacava el fet de que eren homosexuals, i apuntaven com a possible causa, la inhalació de nitrats d'amil (substàncies conegudes com a "popers").

D'altra banda, i des de feia anys, el dermatòleg italià G. Giraldo, encapçalava un equip d'investigadors, que treballaven per demostrar, que el origen del SK a l'Àfrica central, era de naturalesa vírica. Partien de l'observació clínica de la gran incidència i forta agressivitat d'aquest tumor, al continent africà,

en contrast amb la relativa benignitat i raresa d'aquest tumor en individus de raça caucasiana.

Tampoc va ser casual que fos precisament el Dr. Giraldo, qui va organitzar a Nàpols, el juny del 1983, el primer Workshop del grup Europeu de estudi del AIDS/SK on vàrem ser convidats els autors dels casos publicats a Europa i el CDC americà

Us parlava d'impacte científic. En efecte, en aquesta primera trobada a Nàpols, vaig tenir l'oportunitat, de participar en les primeres discussions, sobre la possibilitat o no, de que es tractés d'una malaltia vírica, de que es transmetés o no, per via sanguínia, i escoltar la presentació feta pels Drs. de l'Hospital Claude Bernard de Paris, en la que, com a primícia ens van mostrar fotografies de partícules víriques en un gangli d'un pacient.

El tema fonamental quedava clarament plantejat: la relació entre virus, resposta immunològica i oncogènesi.

En definitiva, però, tot eren incògnites, cap certesa, i la por de que ens trobaven davant d'una malaltia contagiosa molt greu anava agafant cos.

Si voleu, metafòricament parlant, sentíem arribar un tsunami amb l'angoixa de no poder-lo defugir.

Pocs mesos més tard, a l'octubre del mateix any 1983, ens vàrem trobar de nou, aquesta vegada a Dinamarca, amb el recolzament de l'OMS, que ja havia percebut les primeres senyals d'alarma.

Malgrat l'existència encara, de molts dubtes científics, vàrem passar a l'acció:

Es va posar sobre la taula, per primera vegada, quina era, la situació epidemiològica a Europa.

Es va acceptar com a vàlida per Europa la definició de la malaltia emprada per el CDC.

Es va afirmar l'evidència, que era una malaltia que es contagiava a través d'un agent desconegut, per vies semblants a l'hepatitis B.

Es varen aprovar les primeres recomanacions per la població, reconeixent tres grups de població en risc: homosexuals, heroïnòmans i hemofílics.

I va començar la por al contagi, amb la consegüent estigmatització social dels grups de risc, en especial l'homosexual.

Parlava de l'impacte social, i el citava en segon lloc, però no en ordre d'importància sinó en el sentit de relació causa/efecte.

Els anys 80 eren anys de bonança i expansió des de molts punts de vista, i particularment, pel que fa a les relacions sexuals, i tampoc això era casualitat, van contribuir-hi molts factors: el control de les malalties de transmissió sexual gràcies als antibiòtics, l'existència d'anticonceptius, i, la creixent facilitat per viatjar havien obert un ampli ventall de possibilitats en les relacions sexuals.

De repent, va irrompre, amb una força brutal, una malaltia desconeguda, greu, possiblement de transmissió sexual. Tot i que s'explicava, de manera insistent, que calia un contacte íntim per la transmissió de la malaltia, les incerteses científiques, junt al rebuig de l'homosexualitat causaven greus problemes, (molts de nosaltres els hem viscut), dintre de les famílies, entre parelles.

I, també de repent, el principal consell de prevenció sanitària, era recomanar l'ús sistemàtic del preservatiu, el que volia dir, lluitar contra els hàbits predominants en aquell moment.

Afortunadament, la col·laboració amb les organitzacions gais va ser molt i molt estreta des del moment en que vàrem prendre consciència de la malaltia. A Barcelona, teníem una xarxa molt potent en defensa dels drets gais, (liderada per Jordi Petit), una xarxa, que es va mobilitzar de manera exemplar. Amb ells vàrem treballar colze a colze i sense descans. De xerrada en xerrada, d'emissora de radio en emissora de radio, predicant l'ús del preservatiu. I malgrat les dificultats, no va ser predicar en el desert. Tota aquesta tasca militant, va evitar molts contagis, i per tant moltes víctimes mortals ja que en aquells anys, era el resultat gaire bé segur, pels qui resultaven infectats.

Ràpidament van sorgir les ONG en defensa dels afectats, vaig formar part, i participar en algunes de les primeres, una d'elles a Palma, a la meva Mallorca natal.

Calia solidaritat, ajut psicològic als malalts i a les seves famílies, donar la cara, i donar resposta a les angoixes. Vàrem aprendre a no tenir por, estàvem preparats per donar la mà, i també per agafar-la. Van ser temps difícils. Tots ens hi hem deixat una part del nostre cor, un bocí de la nostra vida, però el pas dels anys ens ha demostrat que les persones, podem aprendre dels fracassos i convertir-los en victòries.

Deixeu-me, en aquest punt, fer un reconeixement públic, de totes les persones, que van treballar de forma voluntària, per la promoció del preservatiu, per preservar la memòria dels difunts, o realitzant treballs científics, reconeguts arreu, menys a casa nostra.

I acabaré fent una breu referència a l'aspecte polític de la meua relació personal amb la SIDA. El meu compromís polític, data de molts anys, vaig viure el 68, i sempre he estat en política aportant el meu granet de sorra, per ajudar a que la nostra societat, fos quelcom més que una selva de mercats, on el més fort es menja el més feble.

Però del que es tracta, no és de la meua biografia política, sinó de com la política influeix i molt, en les respostes que la societat dóna quan apareixen problemes com el que avui ens ocupa. Pertanyo a una generació de professionals de la Medicina, que ens vàrem formar, emmirallant-nos en el NHS anglès, un Servei Nacional de Salut, d'altíssima qualitat i a l'abast de tota la població.

Doncs bé, va ser a Amsterdam en motiu de la octava Conferència Internacional quan ja coneixíem virus i tractament, on es va poder constatar, la importància de les polítiques de Salut, la diferència enorme entre europeus i americans en referència a l'accés al tractament. Un accés pràcticament garantit pels Estats, a Europa, en contrast amb els americans, amb un sistema de salut basat en les assegurances privades. (llegir titulars País).

I parlem de diferències entre països rics, desgraciadament, el dret a l'accés al tractament en països pobres, encara avui està amb entredit.

Només voldria afegir, per acabar, que sempre m'he sentit molt a prop dels malalts, i dels científics que han treballat en la SIDA. Avui, els convidats, ens explicaran els últims avenços, ens diran a on som després d'aquests 30 anys i deixeu-me també fer un reconeixement a dos d'ells, dos d'aquests científics, que es van apuntar a aquesta empresa des del primer moment, (el Dr.

Clotet i el Dr. Gatell), ells han esmerçat, i segueixen, molts anys de la seva carrera professional per apropar-nos a l'objectiu desitjat: curar i eradicar la malaltia del nostre horitzó vital.

Tant sols la suma d'esforços de tots farà possible que arribem a aquest objectiu. Cal més que mai, que la societat i les Institucions, valorin la importància que ha tingut des del primer moment, i segueix tenint avui, la recerca.

Trenta anys després, la comunitat científica i la societat tenim encara davant un gran repte. Curar i eradicar la malaltia i mentrestant garantir l'accés al tractament a tots els infectats del món.

Ens queda molta feina. Us animo a seguir treballant.

Endavant. Gràcies